

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 vtrum sit virtus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

tionis est: & similiter quantum convenientiam afferens obiecto-
rum. Omnia siquidem haec a comparatione literarum longe sunt: quoniam
ut patet ex dictis, in litera comparantur passiones integras,
hoc est, cum talibus obiectis, passionibus integris, hoc est, cum
talibus obiectis in hoc, quod est resisteri principaliter ex parte pas-

ciens se habent ad honorem se-
cundum se consideratum: sed mag-
nam differentiam faciunt, secun-
dum quod comparatur ad ratio-
nem, cuius modum in usu hono-
ris obseruari oportet, qui multo
difficilius obseruatur in magnis
honoribus, quam in paruis.

AD SECUNDVM dicendum, quod
in ira, & in alijs materijs, non ha-
bet difficultatem notabilem, nisi
illud, quod est maximum, circa
quod solum oportet esse uirtute.
Alia autem est ratio de diuitijs, &
honoribus, quae sunt res extra ani-
mam existentes.

AD TERTIVM dicendum,
quod ille, qui bene magnis uti-
tur, multo magis potest bene uti
paruis. Magnanimus ergo intēdit
magnum honorem, sicut quibus
est dignus, uel etiam sicut minoribus
his, quibus est dignus, quia
scilicet uirtus non potest sufficiēter
honorari ab homine, cui de-
betur honor a Deo. Et ideo non
extollitur ex magnis honoribus,
quia non reputat eos supra se, sed
magis eos contemnit: & multo
magis moderatur, aut paruos. Et
similiter etiam de honorationib.
non frangitur, sed eas contemnit,
utpote, quas reputat sibi indigne
afferri.

ARTICVLVS III.

Vtrum magnanimitas sit uirtus.

AD TERTIVM sic proceditur.
Videtur, quod magnanimitas
non sit uirtus. Omnis enim
uirtus moralis in medio consistit:
sed magnanimitas non consistit
in medio, sed in maximo, quia
maximis dignificat seipsum, ut
dicitur in 4. Eth. * ergo magnanimitas
non est uirtus.

¶ 2. Præter. Qui unam uirtutem ha-
bet, habet omnes, ut supra * habet
circa magnū: sed aliquis potest habere

circa mediocrem, ut
propria materia tam in honoribus, quae pecunijs, ut patet in 4. Eth.
& sic, & superius. In istis uero ponitur una tantum uirtus simpliciter
circa maximum in quolibet genere, tanquam circa propria
materiam. Circa mediocrem uero, aut paruum, nulla ponitur prop-
ria uirtus simpliciter, ut circa propriam materiam: sed illam, quae
est circa maximum illius generis, extenditur ad mediocrem, &
paruum tanquam ad id, quod reductur ad propriam materiam,
ut imperfectum ad perfectum in illo genere.

¶ Ad tertij dubij primam obiectionem dicitur, quod cibus, & po-
tus possunt dupliciter appeti. Primo, ut delectabiles secundum
tactum, ut sunt materia sobrietatis, seu abstinentiae: & sic quan-
tumcumque parui cibi, uel potus spectant ad maximas delecta-
tiones, quae sunt delectationes tactus. Et propterea sunt extra
propositum huius membri: quoniam spectant ad illam uirtu-
tem, ad quam spectat moderari maximas delectationes circa

alimenta. Alio modo possunt appeti, ut possidendi: & sic compre-
henduntur sub pecunia nomine, & cadunt sub hoc membro, &
habent paruae pecuniae rationem.

¶ Ad secundum uero dicitur, quod licet honor non sit necessa-
rius ad uitam corporalem hominis, est tamen necessarius ad ui-
tam politicam: adeo
ut etiam famuli ita-
bulariorum, & co-
quorum suos uelint
honores. Homo au-
tem est naturaliter
animal politicum.
¶ Ad dubium ulti-
mo motum in respo-
sione ad tertium, re-
spondetur, quod de
magnanimitate ue-
re negatur, quod est
circa paruos hono-
res, ut propriam
materiam: quia est
circa magnos hono-
res solum ut prop-
riam materiam.
Cū quo tamen ita,
quod eminenter est
quodammodo circa
paruos honores, &
priuationem hono-
ris, scilicet despiciendo il-
los, & priuationem
eorundem. Virtus
autem innominata,
quae est circa medioc-
res honores, est cir-
ca illos, ut propriam
materiam: & priuatio-
ne illorum respicit
ex illa parte, qua re-
spicit contrarium sibi
uicium per defectū.
Priuatio enim alibi
ex parte nigri se te-
net.

¶ 3. Præterea. Virtus est bona qua-
litas mentis, ut supra habitum
est; sed magnanimitas habet qual-
dam corporales dispositiones. di-
cit enim Philosoph. in 4. Ethic. *
quod motus lentus magnanimi
uideatur, & uox grauis, & locutio
stabilis. ergo magnanimitas non
est uirtus.

¶ 4. Præterea. Nulla uirtus op-
ponitur alteri uirtuti: sed mag-
nanimitas opponitur humilitati.
nam magnanimus se dignum
reputat magnis, & alios con-
temnit, ut dicitur in 4. Ethic. *
ergo magnanimitas non est uir-
tus.

¶ 5. Præterea. Cuiuslibet uirtutis
proprietas sunt laudabiles: sed
magnanimitas habet quasdam pro-
prietates uituperabiles. Primo quod
dem, quia non est memor benefi-
ciorum: secundum, quia est ocio-
sus & tardus: tertium, quia utitur
ironia ad multos: quarto, quia non
potest alijs conuincere; quinto, quia
magis possidet infructuosam, quam
fructuosam. ergo magnanimitas
non est uirtus.

SED CONTRA est, quod in lau-
dem quorundam dicitur 2. Ma-
cha. 14. Nicanor audiens uirtu-
tem comitum Iudae, & animi ma-
gnitudinem, quam pro patrie cer-
taminibus habebat &c. laudabi-
lia autem sunt solum uirtutum
opera. ergo magnanimitas, ad
quam pertinet magnam animam
habere, est uirtus.

RESPON. Dicendum, quod
ad rationem uirtutis humanae
pertinet, ut in rebus humanis bo-
num rationis seruetur, quod est
proprium hominis bonum. In-

bitus: sed non sunt connexae secundum actum, ut hic dicitur, pro-
pter quamcumque dispositionem propinquam ad actum, ergo
nec dicuntur connexae secundum habitum propter quamcumque
dispositionem ad habitum.

¶ Ad hoc dubium dicitur, quod responso literarum optime sibi, &
ueritati consonat, & quod illa propositio est falsa, Propinqua dispo-
sicio ad habitum non est, nisi mediante actu generatio illius ha-
bitus. Habentur siquidem habitus secundariorum uirtutum, puta,
magnificentiae, magnanimitatis, & huiusmodi, in propinqua
dispositione ex hoc ipso, quod habentur uirtutes principales,
quae Cardinales uocantur. Illa quoque propositio adiuncta, Prius
est dispositio ad actum, quam ad habitum uirtutis, distinguenda
est: quia de actu uirtutis contingit loqui dupliciter. Primo, ut est
actus uirtutis, ut sit a uirtuoso: & sic falsa est: quoniam prius oportet
habere uirtute, quam actum uirtutis, eo modo, quo a uirtuosis actus
exercetur

Lib. 4. ca. 3.
circa prin-
tom. 3.

Li. 4. cap. 3.
non multū
ante finem
tom. 3.

Li. 4. cap. 3.
a med. to. 5.

¶ Super Quaestione
centesimo uigesimo
na Articulum 3.

IN arti. 3. eiusdem
129. q. in respo-
sione ad secundum,
dubium ex Martino
in dicto utatam. q. 2
occurrit. Vbi contra
hanc responsonem
arguit, quod non fa-
tis consonat sibi ipsi.
Propinqua, inquit,
dispositio ad habi-
tum non est nisi me-
diante actu genera-
tio illius habitus,
ita quod est prius di-
spositio ad actum, quam
ad habitum. ergo uir-
tutes magis sunt con-
nexae secundum actum,
quam secundum ha-
bitum.

A mo &c. est defectus. Ex hoc igitur quod magnanimus se dignificat simpliciter, & humilis secundum quid tantum se indignificat, hoc est, indignum se estimat in relatione ad suos defectus, patet quod nec antecedentia, nec consequentia repugnant, ut patet tabatur repugnare, accipiendo dignum semper simpliciter. Et similiter patet, quod humilis magnanimus procedit ad actus magnos semper tamen indignum se credens, cognoscens, & dicens in relatione ad proprios defectus. Unde de angelis celestibus dicimus, quod tremunt ante Deum, referendo hoc ad defectum naturae, quae ex se potest deficere: quamvis semper felices assistant, & ministrant Deo.

ARTICVLVS IIII.

Utrum magnanimitas sit uirtus specialis.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod magnanimitas non sit specialis uirtus. Nulla enim specialis uirtus operatur in omnibus uirtutibus: sed Philosophus in 4. Ethic. * dicit, quod ad magnanimum pertinet, quod est in unaquaque uirtute magnum. ergo magnanimitas non est specialis uirtus.

¶ 2. Præter. Nulli speciali uirtuti attribuantur actus diuersarum uirtutum: sed magnanimo attribuitur diuersarum uirtutum actus, dicitur enim in 4. Ethic. * quod ad magnanimum pertinet non solum agere commouentem, quod est actus prudentiae: neque facere iniusta, quod est actus iustitiae: & quod est promptus ad benefaciendum, quod est actus charitatis: & quod ministrat proptere, quod est actus liberalitatis: & quod est ueridicus, quod est actus ueritatis; & quod non est placidius, quod est actus patientiae. ergo magnanimitas non est specialis uirtus.

¶ 3. Præter. Qualibet uirtus est quidam specialis ornatus animae, secundum illud Isa. 61. Induit me domini uestimentis salutis, & postea subdit. Quasi sponsum ornatum monilibus suis: sed magnanimitas est ornatus omnium uirtutum, ut dicitur in 4. Ethic. * ergo magnanimitas est uirtus generalis.

SEDCONTRA est, quod Philosophus in 2. Ethic. * distinguit eam contra alias uirtutes.

RESPOND. Dicendum, quod sicut supra dictum est, * ad speciale uirtutem pertinet, quod modum rationis in aliqua determinata materia ponat. Magnanimitas autem ponit modum rationis circa determinatam materiam, scilicet, circa honores, ut supra dictum * est: hoc

tendit in magnum suum actum.

¶ Præterea. Magnum in actu temperantiae, uel iustitiae aut habet rationem ardui, aut non. Si habet rationem ardui, ergo maxima temperantia non potest in magnum actum temperantiae. Si non, ergo magnum in tali actu non est obiectum magnanimitatis, quia cum sit in irascibili, oportet obiectum eius esse quoddam arduum.

¶ Præterea. Magnum in cuiuscunque uirtutis opere, quod dicitur obiectum magnanimitatis, aut significat magnam quantitatem actus uirtutis substractam, puta, temperantiae, uel fortitudinis. & sic redeunt difficultates praemissarum rationum: aut significat aliquod superadditum quantitati actus illius substractae uirtutis. Et tunc assignetur illud, quod non apparet, cum magnanimus fortis-

Infra art. 5. & 2. q. 134. ar. 2. ad 2. & 2. di. 42. q. 2. ar. 4. cor. & di. 44. q. 2. ar. 1. cor. & 3. d. 9. q. 1. ar. 1. q. 1. cor. & di. 33. q. 3. ar. 1. q. 1. cor. & ad 1. & 4. di. 14. q. 1. ar. 1. q. 3. ad 2. & di. 16. q. 4. ar. 1. q. 2. ad 2. Et ma. q. 2. * Lib. 4. q. 37 ante mediu. com. 5. di. 4. c. 3. t. 5.

Super Quaestio centesima octuagesima ne Articulus quartus.

In articulo 4. eiusdem 129. quaest. dubium occurrit circa illud. Proprius actus magnanimitatis est tendere in magnum in cuiusque uirtutis opere, quod habetur in 1. Ethic. Et facit difficultatem magnam in praesenti articulo. Author siquidem ex parte materiae distinguit magnanimitatem ab alijs. Hoc autem difficultatem facit ex parte formalis rationis: & est ratio debij, quia magnum, & paruum cuiusque actus uirtutis non distinguuntur specie, ac per hoc eiusdem uirtutis est tendere in actum suum sine magnum, sine paruum.

Et sic magnanimitas coincidit cum qualibet uirtute, in quantum facit suum actum magnum, & sic non est uirtus specialis, sed qualibet uirtus, ut exercens magni actum. Non est ergo magnanimitas una uirtus, sed est maxima fortitudo, maxima iustitia, maxima temperantia, & sic de alijs; qualibet enim harum

Li. 4. c. 3. t. 5. te med. t. 5.

Li. 4. c. 7. t. 5.

q. 123. ar. 1.

Ar. 4. & 3. h. ius q.

re in iusta, uel fortia &c. cum arguitur. Aut humilis, ut sic, dignificat se, aut non respicitur, quod non. Et cum inferatur. Ergo est contraria magnanimitati humilitas, nihil ualeat sequela: quia aliud est humilitatem non in lineare ad dignificandum hominem bonis, quibus est dignus; & aliud est humilitatem inclinare ad non dignificandum hominem bonis, quibus est dignus. Nam in primo est pura negatio, in secundo affirmatio, inclinatio ad oppositum: & primum uerificatur de humilitate, non secundum, & tamen arguens secundum imponit humilitati. Ad secundum uero partem antecedentis principalis, scilicet quod magnanimitas facit, quod homo se candum conditionem defectuum suorum se paripendat, dicitur, quod non est falsa sic prima pars: quoniam magnanimitas tendit ad magnum in qualibet uirtute: ac per hoc, in quantum tendit ad magnum in humilitate, ut operetur, facit quodammodo quod humilitatis est. Non sic autem humilitas deponit magnanimitatem, sicut magnanimitas magnificat humilitatem: & ideo prior pars dicitur antea dicitur simpliciter negata. Ad secundum argumentum principalis dicitur, quod respondit ibi recitata est bona, & sumpra ex littera praesenti.

Ad improbatorem autem dicitur, quod dicitur inter dignum simpliciter, uel secundum hoc, solum que rationem. Humilitas namque indignum secundum quid, hoc est, secundum proprios defectus; magnanimitas uero dignum simpliciter, hoc est, omnibus consideratis, iudicat. quod patet ex duobus. Primo, ex hoc, quod humiles inuenimus non nisi quantum ex se est subtrahere se a magnis, ut patet de Ioane Baptista. Ego autem debeo baptizari: & tamen baptizauit Christum. Et in ueteri testamento Moyses, & Hieremias a diuina legatione ob proprios defectus se subtraherant, quam simpliciter parati erant suscipere, ut fecerunt. Secundo ex ratione: quia humilitas non est retractiua a uirtutum operibus, sed custos omnium, semper inclinans hominem ad nihil sui sapiendum, quod spectat ad secundum quid: magnanimitas autem ad cuiusque uirtutis magna tendens non secundum quid, sed omnibus consideratis, etiam eo quod ad humilitatem spectat, dignificat simpliciter hominem his bonis, in quibus dignus est. Et licet fundamentum dignitatis bonorum sit dona Dei, hoc tamen non facit dignum secundum quid: quia quicquid est homo, & in homine, est donum Dei. Non sic autem de defectibus: quoniam non quicquid est ho-